

مرکز آموزشی، پژوهشی و درمانی امام حسن (ع)

واحد آموزش سلامت بیمارستان امام حسن(ع) بجنورد

« داروهای شایع در بیماری های قلب و فشار خون »

تایید کننده :

دکتر محمدباقر اوغازیان (داروساز بالینی)

کد محتوا : ۶۹

گروه هدف : بیماران

تابستان ۹۹

« داروهای شایع در بیماری های قلب و فشار خون »

نام دارو	شکل دارو	نحوه اثر دارو	زمان مصرف دارو	نکات خاص هنگام مصرف دارو
دیگوکسین	قرص ۰/۲۵ میلی گرم	کنترل ضربان قلب و نارسایی قلبی	بدون غذا	* باید هر روز صبح و در ساعت معینی با معده خالی (۱ ساعت قبل یا ۲ ساعت بعد از غذا) مصرف شود. * دوز فراموش شده را می توان تا ۱۲ ساعت بعد استفاده کرد. * نحوه ی گرفتن نبض را یاد بگیرید. و با ضربان بین ۶۰-۱۰۰ دارو را مصرف کنید. * برخی مواقع ممکن است بنا به نظر پزشک دو روز در هفته این قرص را مصرف نکنید.. * در خصوص مصرف فراورده های گیاهی مانند(الوئه ورا ، جیسینگ، زالزالک) و مکمل های کلسیم و ویتامین د احتیاط شود. * فیبرهای غذایی مانند سبوس گندم می تواند موجب کاهش دارو در بدن شود. * این دارو سبب تخلیه پتاسیم می شود بنابراین مواد حاوی پتاسیم (موز ، گوجه فرنگی، طالبی، زردالو، سیب زمینی، قارچ، انگور، خرما) توصیه می شود. * تهوع ، استفراغ، ضربانات نامنظم قلب، توهم بینایی و بی اشتهاهی از علائم مسمومیت می باشد که باید به پزشک مراجعه کنید.
فورزماید	قرص ۴۰ میلی گرم	کاهش فشار خون، افزایش دفع ادرار و مایع احتباس یافته	همراه غذا	* دارو را با غذا یا شیر میل کنید. * رژیم پر پتاسیم مثل موز - گوجه فرنگی، خرما، کاهو، خشکبار و گردو داشته باشید. * از تغییر وضعیت ناگهانی ، ورزش در هوای گرم و ایستادن به مدت طولانی پرهیز کنید.

<p>* در صورت بروز ضعف و گرفتگی عضلانی، تهوع، سرگیجه، بی حسی سوزن سوزن شدن اندام ها به پزشک مراجعه کنید.</p>				
<p>* معمولا این دارو همزمان با هپارین در بیمارستان شروع می شود و دوز مناسب با انجام آزمایش خون تعیین می شود و هرگز از مقدار توصیه شده بیشتر و یا کمتر مصرف نکنید. * دارو را هر روز در ساعت معینی مصرف کنید. * در صورت خونریزی لته، بینی یا خون مردگی در بدن، خون در ادرار و مدفوع تیره دارو را قطع و به پزشک مراجعه کنید.</p>		<p>ضد انعقاد خون و رقیق کننده ی خون</p>	<p>قرص ۵ میلی گرم</p>	<p>وارفارین</p>
<p>* در صورت بروز خونریزی لته یا کبودی روی پوست یا دفع خون از مدفوع حتما به پزشک مراجعه شود. * به دلیل بروز عوارض گوارشی با یک لیوان شیر یا آب میوه بعد از غذا میل شود. * در بیماران مبتلا به آسم و زخم گوارشی فعال منع مصرف دارد.</p>	<p>همراه غذا</p>	<p>ضد التهاب، ضد درد، کاهش فعالیت پلاکت</p>	<p>قرص ۵۰۰ و ۳۲۵ و ۸۰ و ۱۰۰ میلی گرم</p>	<p>آسپرین</p>
<p>* از مصرف همزمان با گریپ فروت اجتناب نمائید * از تغییر وضعیت ناگهانی پرهیز نمائید. * در صورت ورم شدید اندام ها، دست و پا، همچنین یبوست، کوتاهی نفس، طپش قلب و ضربان نامنظم قلب به پزشک مراجعه نمائید</p>	<p>قبل یا بعد از غذا</p>	<p>کاهش دهنده ی فشار خون کاهش دهنده ی درد قلبی</p>	<p>قرص ۵ میلی گرم</p>	<p>آملودیپین</p>
<p>* قبل از شروع مصرف دارو، بایستی عملکرد کبد و کلیه بررسی گردد. * مصرف همزمان با دیگوکسین، احتمال مسمومیت با دیگوکسین را افزایش می دهد. * مصرف نمک و کنسروها، گوجه فرنگی، لبنیات و کلم را محدود نمائید. * مصرف شیرین بیان، نوشیدنی های کافئین دار (چای و قهوه) و گریپ فروت را محدود نمائید. * نحوه گرفتن نبض را یاد بگیرید و نبض زیر ۵۰ را اطلاع دهید.</p>	<p>قبل از غذا و هنگام خواب</p>	<p>کاهنده فشار خون کاهنده درد قلبی</p>	<p>قرص ۶۰ میلی گرم</p>	<p>دیلتازم</p>

<p>* می توان دارو را قبل یا بعد از غذا میل کرد. * ۶-۱۲ هفته بعد آزمایشات کبدی چک شود. * برنامه غذایی کم چرب و برنامه ورزشی منظم داشته باشید. * در صورت استفاده همزمان با دیگوکسین با پزشک مشورت شود. * در صورت درد عضلانی وضعف به پزشک مراجعه نمایید. * از مصرف الکل و گریپ فروت با این دارو اجتناب کنید.</p>	<p>بدون غذا (بهتر است شب مصرف شود).</p>	<p>کاهش دهنده ی چربی خون</p>	<p>قرص ۱۰، ۲۰ و ۴۰ میلی گرم قرص ۲۰</p>	<p>آتورواستاتین و سیمواستاتین</p>
<p>* مصرف این دارو بیمار را مستعد خون ریزی می کند باید از ضربه یا بریدگی پیشگیری شود و در صورت خونریزی از لته یا بینی و یا خون مردگی در بدن، دارو قطع و به پزشک مراجعه شود.</p>		<p>ضد تجمع پلاکت، رقیق کننده ی خون</p>	<p>قرص ۷۵</p>	<p>پلاویکس و اسویکس</p>

<p>ایزوسورباید</p>	<p>قرص ۱۰ و ۴۰ میلی گرم</p>	<p>ضد درد قلبی، گشادکننده ی عروق، کاهنده ی فشار خون</p>	<p>بدون غذا</p>	<p>* این دارو در پیشگیری درد قلبی موثر است. * دارو را با معده خالی (۱ ساعت قبل یا ۲ ساعت بعد از غذا (مصرف کنید. * در صورت ایجاد سر درد با غذا مصرف کنید. * سردرد عارضه شایع این دارو است که با مسکن برطرف می شود، اگر سردرد شدید و پایدار بود به پزشک مراجعه شود. * برافروختگی صورت و احساس سوزش زیر زبان از عوارض دارو می باشد.</p>
<p>نیتروگلیسرین و پرل زیرزبانی</p>	<p>قرص ۶/۴ و ۲/۶ میلی گرم</p>	<p>ضد درد قلبی، گشادکننده ی عروق</p>		<p>* این دارو در پیشگیری دردهای قلبی موثر است.. * دارو دور از رطوبت ، نم ، گرما نگهداشته شود. * نگهداری در ظروف مقوایی ، کاغذی و مخلوط نمودن با سایر قرصها و تماس ظرف قرص با بدن (جیب پیراهن) باز کردن مکرر درب قوطی خودداری کنید. * سردرد با این دارو کمتر دیده می شود . * در صورت تاری دید یا خشکی دهان مصرف را قطع و به پزشک مراجعه کنید.</p>
<p>هیدرو کلرتیازید</p>	<p>قرص ۵۰ میلی گرم</p>	<p>کاهش فشار خون و افزایش دفع ادرار و مایع احتباس یافته</p>		<p>* صبحها در ساعت معینی مصرف شود تا شب ادراری شما را ناراحت نکند. * در افراد دیابتی ، قند خون مرتب کنترل شود. * نوبت عصر را ساعت ۶ بعد از ظهر میل کنید</p>
<p>متوپرولول (متورال)</p>	<p>قرص ۵۰-۱۰۰ میلی گرم</p>	<p>کاهنده ضربان قلب و فشار خون</p>	<p>همراه غذا</p>	<p>* اثر درمانی بعد از یک هفته مشاهده میشود. * نحوه گرفتن نبض را یاد بگیرید و با ضربان بین ۶۰-۱۰۰ دارو مصرف کنید. * همراه غذا یا بلا فاصله بعد از غذا مصرف کنید . * ۲ ساعت قبل تا ۶ ساعت بعد از مصرف ، آب پر تقال و مکمل کلسیم نخورید * از مصرف هم زمان شیرین بیان با این دارو خودداری کنید. * دارو نباید بطور ناگهانی قطع شود. * افراد دیابتی مرتب قند خون را چک کنند.</p>

<p>اسپیرونولاکتون</p>	<p>قرص ۲۵ میلی گرمی</p>	<p>کاهش دهنده ی فشار خون ادرار آور (نگهدارنده ی پتاسیم)</p>	<p>همراه غذا</p>	<p>* به منظور افزایش جذب دارو آن را همراه با غذا مصرف کنید. * حداکثر اثر دارو ممکن است تا ۳ روز پس از شروع درمان ایجاد شود و نیز افزایش ادرار ممکن است به مدت ۲ یا ۳ روز پس از قطع دارو ادامه یابد. * از جایگزینی مایعات از دست رفته با مقدار زیادی آب اجتناب کنید. * از مصرف زیاد غذاهای سرشار از پتاسیم (در صورتی که همراه با قرص لازیکس تجویز نشده) و جانشین های نمک اجتناب کنید.</p>
------------------------------	-----------------------------	---	------------------	--

<p>* به علت احتمال کاهش فشار خون وضعیتی، آهسته تغییر وضعیت دهید.</p> <p>* از ایستادن بدون حرکت به مدت طولانی، حمام یا دوش داغ و ورزش شدید اجتناب کنید.</p> <p>* در صورت سرگیجه حتما دراز بکشید و پاها را بالاتر قرار دهید.</p> <p>* مصرف نمک، کنسروها و لبنیات محدود شود.</p>		<p>گشاد کننده ی عروق ، کاهش دهنده ی فشار خون</p>	<p>قرص ۱۰ و ۲۵ و ۵۰ میلی گرمی</p>	<p>هیدرالازین</p>
<p>* همراه غذا یا بلا فاصله بعد از غذا مصرف کنید</p> <p>* ۲ ساعت قبل تا ۶ ساعت بعد از مصرف ، آب پرتقال و مکمل کلسیم نخورید.</p> <p>* از مصرف هم زمان شیرین بیان با این دارو خودداری کنید.</p> <p>* دارو نباید بطور ناگهانی قطع شود.</p> <p>* نبض خود را قبل از مصرف کنترل کنید، در صورتی که ضربان کمتر از ۶۰ یا بیشتر از ۱۰۰ باشد، به پزشک خود اطلاع دهید.</p>	<p>همراه غذا</p>	<p>کاهش دهنده ی ضربان قلب و فشار خون</p>	<p>قرص ۶،۲۵ و ۱۲،۵ میلی گرمی قرص ۱۰،۲۰،۴۰ و ۵۰ و ۱۰۰</p>	<p>کارودیلول و پروپرانولول (ایندرال) و آنتول</p>
<p>* دارو را باید در درجه حرارت ۳۰-۱۵ درجه و بدور از نور نگهداری کنید.</p> <p>* بدنبال مصرف خوراکی دارو بخصوص در دوزهای بالا و شروع درمان، علائم گوارشی دیده می شود.</p> <p>* علائم اغلب با تجویز دارو در دوزهای منقسم و همراه با غذا کاهش می یابد.</p> <p>* قبل از شروع درمان و بصورت دوره ای پس از شروع درمان، بایستی عملکرد کبد، ریه ها، تیروئید، دستگاه گوارش و سیستم عصبی ارزیابی گردد.</p> <p>* فشار خون خود را بطور دوره ای کنترل نمائید.</p> <p>* نبض خود را روزانه کنترل نمائید و حالات غیر طبیعی را گزارش نمائید.</p> <p>* در طی مدت درمان و تا ۴ ماه پس از قطع درمان، از قرار گرفتن در معرض نور مستقیم خورشید پرهیز نمائید.</p> <p>* انجام رادیوگرافی قفسه سینه و انجام تست های فعالیت ریه هر ۳ تا ۶ ماه و معاینات چشمی ۶ ماه پس از درمان و سپس سالیانه را پیگیری نمائید.</p>	<p>همراه غذا</p>	<p>درمان آریتمی های قلبی (بی نظمی) های قلبی</p>	<p>قرص ۲۰۰ میلی گرم</p>	<p>آمیودارون</p>

<p>* بهتر است دارو یک ساعت قبل از غذا مصرف شود. * رژیم کم نمک باشد.</p> <p>* سرفه شایع می باشد. در صورت بروز سرفه و تورم پلکها، چشم ها، لب ها، زبان یا مشکلات تنفسی و پوستی به پزشک مراجعه شود.</p>		<p>کاهش دهنده ی فشار خون و تقویت عضله ی قلب</p>	<p>قرص ۲۵ و ۵۰ میلی گرم قرص ۵ و ۲۰ میلی گرم</p>	<p>کاپتوپریل و انالاپریل</p>
---	--	---	---	-------------------------------------

<p>* از تمرینات شدید و تغییر وضعیت ناگهانی از خوابیده به نشسته یا ایستاده خودداری شود.</p> <p>* ممکن است باعث اختلال چشایی شود که ۸ الی ۱۲ هفته خود به خود بر طرف می شود.</p>				
<p>* از مصرف همزمان با گریپ فروت اجتناب نمائید.</p> <p>* از تغییر وضعیت ناگهانی پرهیز نمائید.</p> <p>* در صورت ورم شدید اندام ها، دست و پا، همچنین یبوست، کوتاهی نفس، تپش قلب و ضربان نامنظم قلب به پزشک مراجعه نمائید.</p>	<p>قبل یا بعد از غذا</p>	<p>کاهش دهنده ی فشار خون کاهش دهنده ی درد قلبی</p>	<p>قرص ۵ میلی گرم</p>	<p>آملودیپین</p>
<p>* قبل از شروع مصرف دارو، بایستی عملکرد کبد و کلیه بررسی گردد.</p> <p>* مصرف همزمان با دیگوکسین، احتمال مسمومیت با دیگوکسین را افزایش می دهد.</p> <p>* مصرف نمک و کنسروها، گوجه فرنگی، لبنیات و کلم را محدود نمائید.</p> <p>* مصرف شیرین بیان، نوشیدنی های کافئین دار (چای و قهوه) و گریپ فروت را محدود نمائید.</p> <p>* نحوه گرفتن نبض را یاد بگیرید و نبض زیر ۵۰ را اطلاع دهید.</p>	<p>قبل از غذا و هنگام خواب</p>	<p>کاهنده فشار خون کاهنده درد قلبی</p>	<p>قرص ۶۰ میلی گرم</p>	<p>دیلتازم</p>
<p>* مصرف همزمان با دیگوکسین، احتمال مسمومیت با دیگوکسین را افزایش می دهد.</p> <p>* نحوه گرفتن نبض را یاد بگیرید و نبض زیر ۵۰ و نامنظم را اطلاع دهید.</p> <p>* در سردرد های شدید و مقاوم به درمان، به پزشک مراجعه نمائید.</p> <p>* حداقل هفته ای یکبار فشارخون خود را کنترل نموده و در دفترچه یادداشت ثبت نمائید.</p> <p>* مصرف نمک و کنسروها، لبنیات و کلم را محدود نمائید.</p> <p>* مصرف شیرین بیان، نوشیدنی های کافئین دار (چای و قهوه) و گریپ فروت را محدود نمائید.</p>	<p>همراه غذا</p>	<p>کاهنده فشار خون کاهنده درد قلبی درمان آریتمی های قلبی</p>	<p>قرص ۴۰ میلی گرم</p>	<p>وراپامیل</p>
<p>* در صورت مصرف درازمدت، به صورت دوره ای، آزمایشات: CBC ، عملکرد کبد و کلیه را انجام دهید.</p> <p>* در طول مدت مصرف دارو، از اقدام جهت حاملگی اجتناب نمائید.</p> <p>* مصرف نمک را کاهش دهید، از مکمل های پتاسیم، جایگزین های نمک، و الکل اجتناب نمائید.</p> <p>* در صورت وجود درد، حساس شدن یا ضعف ماهیچه ای (عضلانی) غیر طبیعی، بویژه اگر همراه تب و ادرار تیره رنگ باشد، سریعاً" به پزشک مراجعه نمائید.</p> <p>* از تغییر وضعیت ناگهانی پرهیز نمائید.</p>	<p>همراه غذا یا بدون آن</p>	<p>کاهنده فشار خون</p>	<p>قرص ۲۵ و ۵۰ میلی گرم</p>	<p>لوزارتان (لوزار) (بوزارکس)</p>

<p>* نشانه های حساسیت به دارو شامل کهیر، دشواری در نفس کشیدن، ورم صورت، لب ها، زبان و گلو می باشد که بایستی سریعا" به پزشک مراجعه نمائید.</p>				
<p>* قبل از شروع مصرف دارو، در صورت داشتن بیماری کبدی و کلیوی، حساسیت به رنگ ها و غذا، به پزشک خود اطلاع دهید. * در صورت تاری دید، درد چشم و یا هر تغییر دیگری در دید، بایستی سریعا" به پزشک مراجعه نمائید. * در صورت مشاهده جوش، خارش، گرفتگی صدا، اشکال در تنفس و بلع، هر گونه تورم در دست و پا، دهان و صورت به پزشک مراجعه نمائید. * در صورتی که حین مصرف دارو، بیماری شدید، بخصوص، اسهال، استفراغ و تهوع داشتید به پزشک مراجعه نمائید. * در صورت تعریق شدید بخصوص در روزهای گرم، مایعات بنوشید. * در صورت مصرف درازمدت، به صورت دوره ای، آزمایشات: CBC ، عملکرد کبد و کلیه را انجام دهید. * در طول مدت مصرف دارو، از اقدام جهت حاملگی اجتناب نمائید. * مصرف نمک را کاهش دهید، از مکمل های پتاسیم، جایگزین های نمک، و الکل اجتناب نمائید. * در صورت وجود درد، حساس شدن یا ضعف ماهیچه ای (عضلانی) غیر طبیعی، بویژه اگر همراه تب و ادرار تیره رنگ باشد، سریعا" به پزشک مراجعه نمائید. * از تغییر وضعیت ناگهانی پرهیز نمائید.</p>	<p>قبل یا بعد از غذا</p>	<p>کاهنده فشار خون</p>	<p>قرص ۱۲/۵ میلی گرم و ۵۰ میلی گرم</p>	<p>بایولوژاکس اچ- (لوزار + هیدروکلرو تیاژید)</p>
<p>* در صورتی که باردار هستید این دارو را مصرف نکنید. همچنین در صورتی که در طول مصرف دارو باردار شدید دارو را قطع و به پزشک مراجعه کنید. * در صورت بروز درد عضلانی و ضعف خصوصا اگر همراه با تب و خستگی غیر معمول و ادرار تیره رنگ باشد حتما به پزشک معالج خود مراجعه نمائید. * قبل از استفاده از داروی دیووان آن را به خوبی تکان دهید. * اگر دچار استفراغ ، اسهال ، و تعریق بیش از حد و همچنین احساس سبکی در سر ادرار کم و یا نداشتن ادرار ضربان قلب نامنظم یا لرزش در قفسه سینه ، شدید حتما به پزشک مراجعه نمائید. * از مکمل های پتاسیم و جایگزین های نمک با این دارو اجتناب کنید. * به آرامی تغییر پوزیشن دهید. * علائم حساسیت به داور شامل کهیر ، دشواری نفس کشیدن ، التهاب صورت ، لب ها و گلو می باشد. در صورت مشاهده آنها به پزشک و پرستار اطلاع دهید.</p>	<p>همراه غذا یا بدون آن می توان مصرف کرد. سر ساعت مشخص استفاده نمائید.</p>	<p>کاهنده فشار خون</p>	<p>قرص ۴۰ ، ۸۰ و ۳۲۰ میلی گرم</p>	<p>والسارتان (والزارتان یا دیووان)</p>

« نکات کلی در مصرف داروهای قلبی و فشار خون »

- ❖ بدون دستور پزشک دارو را کم یا قطع نکنید .
- ❖ قبل از ترخیص ، پرستار یا پزشک راجع به چگونگی مصرف دارو به شما توضیح خواهند داد بهتر است یادداشت نمایید تا از خاطر نبرید .
- ❖ در صورتیکه دارویی را در موقع مصرف فراموش کردید در زمان بعدی دو قرص را همزمان مصرف نکنید .
- ❖ داروهای تجویز شده مخصوص شما می باشد از دادن آن به دیگران خودداری کنید .
- ❖ برخی داروها برای تنظیم ضربان قلب و فشار خون شما تجویز شده اند پس به صورت دوره ای نبض و فشار خون خود را کنترل کنید در صورت وجود نبض کمتر از ۶۰ ضربه در دقیقه و یا علائم فشار خون پائین (سرگیجه ، تاری دید ، احساس ضعف شدید ، تعریق و ...) به پزشک معالج مراجعه نمایید شاید لازم باشد نوع داروی شما تغییر داده شود .
- ❖ داروهای مثل نیتروگلیسرین زیر زبانی و ایزوردیل (ایزوسورباید) باعث سردرد می شوند که پس از چند روز مصرف به آن عادت کرده و کاهش می یابد در صورت نیاز به استامینوفن با پزشک خود مشورت کنید .
- ❖ در صورت ایجاد تاری دید ، خشکی دهان و سردردهای شدید و ضربان دار با پزشک خود مشورت کنید .
- ❖ قرص های زیر زبانی در جای خشک و خنک و دور از نور تا شش ماه قابل نگهداری می باشد (در یخچال نگهداری نشود) .
- ❖ برخی داروها باعث طولانی شدن زمان لخته خون می شوند سعی کنید از هر گونه صدمه و بریدگی پوست خودداری کرده و در محل های بریدگی به مدت ۱۰ دقیقه فشار وارد کنید .
- ❖ از مسواک نرم و ریش تراش بجای تیغ استفاده نمایید .
- ❖ در صورت بروز علائم خونریزی از بینی ، لثه ، تغییر رنگ ادرار و مدفوع ، خلط خونی ، خونریزی قاعدگی بیش از حد و کبودی در هر نقطه از بدن به پزشک خود اطلاع دهید

در صورتیکه دیگوکسین مصرف میکنید:

- ❖ حتما" قبل از مصرف آن نبض خود را کنترل کنید و در صورتیکه کمتر از ۶۰ ضربه در دقیقه بود به پزشک خود اطلاع دهید .
- ❖ حتما" به علائم مسمومیت با دیگوکسین مانند : بی اشتهایی ، گیجی ، تهوع و استفراغ ، خستگی و اختلالات بینایی توجه داشته باشید و در صورت بروز این علائم به پزشک خود مراجعه نمایید .
- ❖ به خاطر داشته باشید که مصرف همزمان دیگوکسین با برخی از مواد غذایی پرفیبر مانند : سبزیجات خام ، میوه ها ، سبوس ، داروهای آنتی اسید (شربت معده)، داروهای ضد اسهال و ملین ها باعث کاهش جذب دیگوکسین میشود ، بنابراین از مصرف همزمان آنها خودداری کنید .

در صورت مصرف داروهای ادرار آور:

- ❖ این داروها را در ابتدای صبح مصرف کنید .

- ❖ وزن و فشار خون خود را تحت نظر پزشک کنترل نمایید.
- ❖ عوارض این داروها از جمله: گیجی، نبض نامنظم، شلی عضلانی، کرختی و مورمور شدن دست و پا، اسهال، تهوع و درد شکمی، خشکی دهان، تشنگی زیاد، تب، ضعف و خستگی را در نظر داشته باشید.
- ❖ بصورت دوره ای جهت اندازه گیری سدیم و پتاسیم خون به پزشک مراجعه کرده و آزمایش انجام دهید.
- ❖ توصیه می شود برای جلوگیری از عفونتهای تنفسی از رفتن به محلهای آلوده و شلوغ و تماس با افراد عفونی خوداری کنید. اول پاییز جهت پیشگیری از آنفولانزا به پزشک خود مراجعه کرده و واکسن بزنید.

منابع

- ❖ داروهای ژنریک ایران؛ تألیف دکتر رامین خدام
  - ❖ درسنامه رسمی داروهای رسمی ایران - ایران فارما؛ تألیف دکتر سعید شهرآز - دکتر طاهره غازیانی
  - ❖ مرجع جامع داروهای ژنریک ایران با اقدامات پرستاری و مراقبت؛ تألیف و ترجمه پوران سلمی
  - ❖ *اطلاعات دارویی با رویکرد بالینی تألیف دکتر تقوی معصومی - دکتر خلیلی
- وب سایت <https://www.drugs.com>
<https://www.daroonama.com>